

ESF VAHENDITEST RAHASTATAVA TÄISKASVANUTE TÄIENDUSKOOLITUSE ÕPPEKAVA

1. Üldandmed

Õppeasutus:	Valgamaa Kutseõppekeskus
Õppekava nimetus:	Perevägivalla mõju ja toetusvõimalused alushariduses ja lapsehoius
Õppekavarühm: (täiendus koolituse standardi järgi)	Lastehoid ja teenused noortele
Õppekeel:	eesti keel

2. Koolituse sihtgrupp ja õpiväljundid

Sihtrühm ja selle kirjeldus ning õppe alustamise nõuded. *Ära märkida milliste erialaoskuste, haridustaseme või vanusegrupi inimestele koolitus on mõeldud ning milline on optimaalne grupi suurus; ära tuua kas ja millised on nõuded õpingute alustamiseks.*

Koolitus on suunatud **täiskasvanutele**, kes töötavad või soovivad töötada **alushariduses ja lapsehoius** ning vajavad täiendavaid teadmisi ja oskusi, et märgata perevägivalla mõju laste arengule ning pakkuda sobivaid toetusvõimalusi.

Sihtrühm

Erialase tasemehariduseta täiskasvanud, kes töötavad õpetaja abide või lapsehoidjatena alushariduses ja vajavad täiendavat pädevust perevägivalla märkamiseks ja toetusvõimaluste pakkumiseks.

1. **Keskhariduseta täiskasvanud**, kes soovivad alustada tööd alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas ning vajavad teadmisi perevägivalla märkamisest ja lapse toetamisest.
2. **Aegunud oskustega täiskasvanud**, kellel on varasem töökogemus lastega töötamisel, kuid kes vajavad kaasaegseid teadmisi ja praktilisi oskusi perevägivalla juhtumite märkamiseks ja käsitlemiseks.

Vanusegrupp:

- Koolitus on mõeldud **täiskasvanud õppijatele alates 18. eluaastast**, kes töötavad või soovivad töötada alushariduses või lapsehoius.

Optimaalne grupi suurus:

- **Grupi optimaalne suurus on 10 õppijat**, mis võimaldab individuaalset tähelepanu ja praktiliste oskuste arendamist.

Õppe alustamise nõuded

- **Haridustaseme nõuded:** Koolitus on suunatud täiskasvanutele, kellel puudub erialane tasemeharidus või keskharidus, kuid kes töötavad või soovivad töötada alushariduses või lapsehoiustugiisikute, õpetaja abide või lapsehoidjatena.
- **Töökogemus:** Varasem töökogemus lastega töötamisel ei ole kohustuslik, kuid soovituslik. Koolitus sobib ka algajatele, kes soovivad alustada tööd lapsehoidjana või õpetaja abina.
- **Motivatsioon:** Õppijatel peab olema motivatsioon omandada oskusi perevägivalla mõju märkamiseks laste arengus ning pakkuda toetust perevägivalla juhtumite lahendamisel.

Õpiväljundid. *Õpiväljundid kirjeldatakse kompetentsidena, mis täpsustavad, millised teadmised, oskused ja hoiakud peab õppija omandama õppeprotsessi lõpuks.*

Õpiväljundid

1. **Tunneb perevägivalla liike ja oskab hinnata selle mõju laste arengule**
 - Õppija omab teadmisi perevägivalla erinevatest vormidest (füüsiline, emotsionaalne, seksuaalne ja majanduslik vägivald) ning oskab analüüsida, kuidas need mõjutavad laste vaimset, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut alushariduses ja lapsehoiustugiisikute abide või lapsehoidjatena.
2. **Oskab märgata ja tuvastada perevägivalla märke laste seas**
 - Õppija suudab ära tunda perevägivalla võimalikke märke laste käitumises ja arengus ning oskab analüüsida, kuidas need ilmingud võivad viidata vägivallaga kokkupuutele.
3. **Oskab pakkuda esmast toetust perevägivalla ohvritele ja suunata nad sobivatesse tugiteenustesse**
 - Õppija teab, kuidas pakkuda perevägivallaga kokku puutunud lastele ja peredele esmast emotsionaalset ja praktilist tuge ning suunata neid edasi spetsialistide (psühholoogid, sotsiaaltöötajad, ohvriabi) poole.
4. **Rakendab tõhusaid suhtlemis- ja koostöömeetodeid perevägivalla juhtumite lahendamisel**
 - Õppija arendab suhtlemisoskusi, et toetada perevägivalla ohvreid ja teha koostööd lapsevanemate, õpetajate ja tugispetsialistidega perevägivalla juhtumite lahendamisel.
5. **Mõistab perevägivallaga seotud seadusandlust ja kohustusi**
 - Õppija tunneb perevägivallaga seotud seadusi ja eeskirju, mis reguleerivad lapse kaitset ja tugiisikute, õpetaja abide või lapsehoidjate kohustusi perevägivalla juhtumite tuvastamisel ja reageerimisel.
6. **Oskab pakkuda lapsele ja tema perele emotsionaalset tuge ning luua turvalise ja toetava keskkonna**
 - Õppija oskab luua laste jaoks turvalise ja toetava keskkonna, kus perevägivallaga kokku puutunud lapsed saavad turvatunnet ja vajalikku toetust, sealhulgas ka emotsionaalse toega.

Õpiväljundite seos kutsestandardi või tasemeõppe õppekavaga. *Tuua ära vastav kutsestandard ning numbriline viide konkreetsetele kompetentsidele, mida saavutatakse.*

Koolituse õpiväljundid toetavad **Lapsehoidja tase 4** kutsestandardi pädevusi, mis on seotud laste turvalisuse ja heaolu tagamisega, lapsehoidja koostööga teiste spetsialistidega ning laste arenguvajaduste tundmisega. Alljärgnevalt on toodud õpiväljundite ja kutsestandardi vastavus.

- **Tunneb perevägivalla liike ja oskab hinnata selle mõju laste arengule**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.2 Lapse arengu toetamine:** Tunneb lapse arenguvajadusi ja oskab hinnata tegureid, mis võivad negatiivselt mõjutada lapse vaimset ja emotsionaalset arengut.

- **Oskab märgata ja tuvastada perevägivalla märke laste seas**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.2 Lapse arengu toetamine:** Suudab ära tunda märke, mis võivad viidata lapse probleemidele või traumale, ja oskab sellele vastavalt reageerida.

- **Oskab pakkuda esmast toetust perevägivalla ohvritele ja suunata nad sobivatesse tugiteenustesse**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.5 Koostöö lapsevanema/hooldajaga:** Oskab pakkuda esmast emotsionaalset tuge ja vajadusel suunata lapse ja tema pereliikmed vajalike tugiteenuste juurde.

- **Rakendab tõhusaid suhtlemis- ja koostöömeetodeid perevägivalla juhtumite lahendamisel**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.5 Koostöö lapsevanema/hooldajaga:** Suudab teha koostööd lapsevanemate, õpetajate ja spetsialistidega lapse parima huvides, eriti keeruliste juhtumite korral.

- **Mõistab perevägivallaga seotud seadusandlust ja kohustusi**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*
 - **B.2.4 Lapse tervise edendamine:** Tunneb lapse kaitset käsitlevaid seadusi ja oskab tegutseda lapse huvides vastavalt seadusandlikele nõuetele.

- **Oskab pakkuda lapsele ja tema perele emotsionaalset tuge ning luua turvalise ja toetava keskkonna**

- *Seos kutsestandardi kompetentsiga:*

- **B.2.1 Lapse kasvukeskkonna toetamine:** Oskab luua turvalise ja toetava keskkonna, kus laps saab tunda end kaitstuna ning saab vajalikku emotsionaalset tuge.

Põhjendus. *Tuua põhjendus koolituse sihtrühma ja õpiväljundite valiku osas.*
Vägivalla teemade olemasolu teadvustamine on äärmiselt tähtis, kuna inimene on tervik.

Perevägivalla mõju laste arengule on sügav ja pikaajaline, mõjutades nende vaimset, emotsionaalset ja sotsiaalset heaolu. Seetõttu on oluline, et alushariduse õpetaja abid ja lapsehoidjad, kes töötavad tihedalt lastega, oskaksid ära tunda perevägivalla märke ja pakkuda asjakohast toetust. **Inimene on tervik**, ja lapse arengu toetamisel ei saa vaadata mööda tema pereprobleemidest või kodustest muredest.

Sihtrühma valik on suunatud erialase tasemehariduseta ja keskhariduseta täiskasvanutele, kes töötavad alushariduses või lapsehoiuis. Need inimesed on sageli esimesed, kes puutuvad kokku perevägivalla märkidega laste käitumises või arengus, kuid neil võib puududa vajalikud oskused ja teadmised, kuidas adekvaatselt reageerida või pakkuda tuge. Seetõttu on sihtrühmaks **õpetaja abid, lapsehoidjad ja tugiisikud**, kes peavad olema pädevad märkamaks perevägivalla ilminguid ja suunama ohvri sobivasse tugivõrgustikku.

Õpiväljundite valik põhineb vajadusel anda osalejatele:

1. **Teadmised perevägivalla mõju kohta** laste arengule, mis aitab mõista, kuidas vägivald kodus mõjutab lapse vaimset ja emotsionaalset seisundit.
2. **Oskus märgata ja tuvastada perevägivalla märke**, et õpetaja abid ja lapsehoidjad saaksid kiiresti reageerida ja pakkuda vajalikku tuge.
3. **Pädevus pakkuda esmast emotsionaalset tuge** ja suunata perevägivalla ohvreid sobivatesse tugiteenustesse, mis on kriitiline, et tagada lapse edasine turvaline areng.
4. **Koostöö ja suhtlemisioskused** perevägivalla juhtumite lahendamisel, kuna tõhus tugi eeldab tihedat koostööd õpetajate, lapsevanemate ja spetsialistidega.
5. **Seadusandlikud teadmised ja kohustused**, mis aitavad tugiisikutel ja lapsehoidjatel tegutseda vastavalt eeskirjadele ja seadustele, et tagada laste turvalisus ja heaolu.

Vägivalla teemade teadvustamine ja nende käsitlemine on oluline, kuna perevägivallaga kokku puutunud lapsi võib sageli alushariduses märgata esimest korda. Õigeaegne märkamine ja toetus võivad oluliselt parandada lapse heaolu ning pakkuda talle turvalist ja toetavat keskkonda.

3. Koolituse maht

Koolituse kogumaht akadeemilistes tundides:	26
sh auditoorse töö maht akadeemilistes tundides: (õpe loengu, seminari või muus koolis määratud vormis)	16
sh praktilise töö maht akadeemilistes tundides: (õpitud teadmiste ja oskuste rakendamine õppekeskkonnas)	10

4. Koolituse sisu ja õppekeskkonna kirjeldus ning lõpetamise nõuded

Õppe sisu ja õppekeskkonna kirjeldus. *Tuua peamised teemad ja alateemad sh eristada auditoorne ja praktiline osa. Esitada õppekeskkonna lühikirjeldus, mis on õpiväljundite saavutamiseks olemas. Loetleda kursuse kohustuslikud õppematerjalid (nt õpikud vmt) kui need on olemas. Kui õppijalt nõutakse mingeid isiklikke õppevahendeid, tuua ka need välja.*

Õppe sisu

Koolitus koosneb **auditoorsest** ja **praktilisest** osast, pakkudes teadmisi perevägivalla teemadel ning praktilisi oskusi perevägivalla märkamiseks ja toetusvõimaluste pakkumiseks.

Auditoorne osa (16 akadeemilist tundi):

1. **Perevägivalla mõisted ja liigid (4 tundi)**
 - Perevägivalla liigid: füüsiline, emotsionaalne, seksuaalne ja majanduslik vägivald.
 - Perevägivalla tsükkel ja selle mõju laste vaimsele ja emotsionaalsele arengule.
2. **Perevägivalla mõju lastele ja selle tuvastamine (4 tundi)**
 - Perevägivalla mõju lapse käitumisele ja emotsionaalsele seisundile.
 - Kuidas märgata perevägivalla märke laste käitumises, suhtlemisviisis ja õppimises.
3. **Tugiteenused ja koostöövõrgustikud (4 tundi)**
 - Erinevad tugivõimalused ja spetsialistid, kelle poole perevägivalla juhtumitel pöörduda (nt sotsiaaltöötajad, psühholoogid, ohvriabi).
 - Koostöö lapsevanemate, õpetajate ja teiste tugispetsialistidega perevägivalla juhtumite lahendamisel.
4. **Seadusandlik raamistik ja kriisiolukordade lahendamine (4 tundi)**
 - Perevägivallaga seotud seadusandlikud normid ja lapse õigused.
 - Lapse kaitsemehhanismid ja tugiisikute ja lapsehoidjate kohustused perevägivalla olukordades.

Praktiline osa (10 akadeemilist tundi):

1. **Juhtumianalüüsid ja lahendused (5 tundi)**
 - Perevägivalla juhtumite analüüs ja praktilised harjutused, kus õppijad saavad rakendada teoreetilisi teadmisi ja pakkuda lahendusi.
2. **Simulatsioonid ja rollimängud (5 tundi)**

- Praktilised simulatsioonid ja rollimängud perevägivalda juhtumite lahendamiseks, koostöös õpetajate, lapsevanemate ja tugispetsialistidega.

Õppekeskkonna kirjeldus

Koolitus toimub kaasaegses õppekeskkonnas, mis toetab nii teoreetilist kui ka praktilist õpet.

- **Õppeklassid** on varustatud arvutite, projektorite ja vajalike õppematerjalidega loengute ja arutelude jaoks.
- **Simulatsiooniruumid** on loodud rollimängude ja juhtumianalüüside jaoks, kus osalejad saavad praktiseerida perevägivalda juhtumite lahendamist ja tugivõrgustikega koostööd.
- **Kohandatud töövahendid**, näiteks juhendmaterjalid, töölehed ja praktilised ülesanded, mis aitavad õpiväljundeid saavutada.

Kohustuslikud õppematerjalid:

1. **Õppematerjalid perevägivalda teemadel:** Materjalid, mis käsitlevad perevägivalda liike, mõju ja võimalusi pakkuda tuge laste arengus.
2. **Seadusandlikud juhendid:** Materjalid, mis tutvustavad perevägivaldaga seotud seadusi ja tugiisikute ning lapsehoidjate kohustusi.
3. **Simulatsioonide töölehed:** Praktilised harjutused ja juhtumipõhised ülesanded, mis aitavad õppijatel praktikas rakendada perevägivalda märkamiseks ja toetusvõimaluste pakkumiseks õpitud teadmisi.

Nõuded õppe lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja –kriteeriumid. *Nõutud on vähemalt 70% kontakttundides osalemine. Kirjeldada, kuidas hinnatakse õpiväljundite saavutamist.*

Õppe lõpetamise nõuded:

1. **Osalemine vähemalt 70% kontakttundides:**
Õppija peab osalema vähemalt 70% auditoorsetes ja praktilistes tundides, et tagada piisav osalus ning teadmiste ja oskuste omandamine.
2. **Teoreetiliste ja praktiliste ülesannete edukas sooritamine:**
Õppija peab edukalt läbima kõik teoreetilised testid ja praktilised harjutused, mis tõendavad õpiväljundite saavutamist.

Hindamismeetodid:

1. **Praktilised simulatsioonid ja rollimängud:**
 - Õppija osaleb **simulatsioonides** ja **rollimängudes**, kus ta peab lahendama perevägivaldaga seotud olukordi, pakkuma esmast tuge ja suunama ohvrid sobivatesse tugivõrgustikesse.

- Simulatsioonide käigus hinnatakse õppija suutlikkust **märgata perevägivalda märke**, teha koostööd õpetajate, lapsevanemate ja spetsialistidega ning pakkuda lahendusi kriisiolukordades.
2. **Juhtumipõhised ülesanded ja analüüs:**
 - Õppija lahendab **juhtumipõhiseid ülesandeid**, kus ta peab tuvastama perevägivalda mõju laste käitumisele ja arendama strateegiaid, kuidas toetada lapsi ja nende peresid.
 - Hindamisel keskendutakse õppija võimele **rakendada perevägivalda märkamiseks ja lahendamiseks vajalikke oskusi** ning kasutada erinevaid tugiteenuseid.
 3. **Teoreetiline test:**
 - Õppija sooritab **kirjaliku või suulise testi**, mis hindab tema teadmisi perevägivalda liike, mõjusid ja seadusandlike aspekte. Test kontrollib ka õppija arusaama lapsehoidja ja õpetaja abi rollist perevägivalda juhtumite lahendamisel ja laste toetamisel.

Hindamiskriteeriumid:

1. **Praktilised simulatsioonid ja ülesanded:**
 - Õppija suudab näidata, et ta oskab **tuvastada perevägivalda märke laste käitumises**, pakkuda neile esmast tuge ja teha koostööd teiste spetsialistidega, et lahendada perevägivaldaga seotud olukordi.
 - Hinnatakse õppija võimet rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste probleemide lahendamisel.
2. **Teoreetiline test:**
 - Testis on vaja saavutada vähemalt **60% õigeid vastuseid**, mis tõendab, et õppija omab vajalikke teadmisi perevägivalda mõjust ja oskab rakendada seadusandlike kohustusi lapsehoidja ja õpetaja abi rollis.

Lõputulemus:

- **Hindamine on mitmeeristav:** Tulemused hinnatakse hindegaga **A (arvestatud)** või **MA (mittearvestatud)**.
- **Tunnistus** väljastatakse, kui õppija on osalenud vähemalt 70% kontakttundides ja saavutanud kõik õpiväljundid.
- **Tõend** väljastatakse juhul, kui õppija on osalenud vähemalt 70% kontakttundides, kuid ei ole saavutanud kõiki õpiväljundeid.

5. Koolitaja andmed

Koolitaja andmed. *Tuua ära koolitaja(te) ees- ja perenimi ning kursuse läbiviimiseks vajalikkude kompetentsust näitav kvalifikatsioon või vastav õpi- või töökogemuse kirjeldus.*

Janika Ploom – Tartu Ülikool - sotsiaalteaduste magister, peeriala: sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika, kõrvaleriala: lapse õiguste ja heaolu valikmoodul. Valgamaa Kutseõppekeskus õpetaja/sotsiaalpedagoog. Sotsiaaltöö kogemus aastast 2004

(asendushooldus, erihoolekanne, üldhooldusteenus, KOV). Koolitaja kogemus aastast 2016. Sotsiaalpedagoogi/nõustaja kogemus aastat 2019.

Kärt Kuvvas-Mekk – Tallinna Ülikool haridusteaduste magister, peeriala: andragoogika; täiskasvanute koolitaja, tase 7, kutsetunnistus EE009925.

Õppekava koostaja:

Kaidi Loos

Õpetaja / täiendkoolituse spetsialist